

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1935 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utfärdande av vissa kvalitetsbestämmelser att gälla vid handel inom landet med och export av matpotatis, äpplen och päron.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 13 av herrar *De Geer* och *Pettersson* i Dahl har hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande före innevarande års skörd av kvalitetsbestämmelser för matpotatis, äpplen och päron, vilka bestämmelser, med de undantag som kunna av Kungl. Maj:t prövas erforderliga, skulle gälla vid handeln med matpotatis, äpplen och päron inom landet samt vid utbudande av dessa varuslagen för export.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för denna framställning, hänvisar utskottet till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning infordrat yttranden från lantbruksstyrelsen efter hörande av Sveriges allmänna lantbruks-sällskap och Sveriges pomologiska förening samt från kommerskollegium. Kommerskollegium har vid sitt yttrande fogat utlåtanden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, kooperativa förbundet, Sveriges köpmannaförbund, Stockholms potatisengrossistförening och fruktengrossistföreningen i Stockholm.

Allmänna kvalitetsbestämmelser rörande matpotatis, äpplen och päron att gälla vid handeln inom landet saknas. I fråga om export av potatis återfinnas föreskrifter i kungörelsen den 12 oktober 1934 (nr 503) med bestämmelser angående undersökning av viss till utförsel ur riket avsedd potatis. Dessa föreskrifter avse emellertid endast den för utförsel avsedda varans sundhetstillstånd. Det ankommer på statens växtskyddsanstalt att kontrollera åtgärderna därutinnan.

Här må emellertid erinras, att *vissa åtgärder i standardiseringssyfte i fråga om potatis* vidtagits under samverkan mellan Sveriges allmänna lantbrukssällskap, riksförbundet landsbygdens folk och Stockholms potatisengrossistförening. Den överenskomna standardnormen, vilken fastställts av lantbrukssällskapet, är närmast avsedd att tillämpas beträffande Stockholms potatismarknad och gäller för prima, välsorterad och vit matpotatis, färsk potatis undantagen. Särskild märkning av standardkvaliteten finnes ej föreskriven. Av riksförbundet har emellertid för till förbundet anslutna potatisleverantörer genomförts en märkning på så sätt, att emballaget förses med en etikett, innehållande bokstäverna

R. L. F. samt uppgift å den lokala organisation, varifrån leveransen skett. Standardföreskrifter ingå även i vissa av Stockholms handelskammare fastställda allmänna bestämmelser för handeln med stråfoder och rotfrukter. Dessa bestämmelser upptaga två klasser av potatis, nämligen matpotatis och foder- eller fabrikspotatis.

Inom Sveriges pomologiska förening har arbete sedan länge pågått för genomförande av *enhetliga regler beträffande sortering och packning av frukt*. Detta arbete torde också hava lett till betydande resultat, i det numera stor del av landets för handeln avsedda fruktskörd sorteras och packas enligt regler, som fastställas av föreningen.

Utredning rörande frågan om standardisering och kvalitetsmärkning av lantmannaprodukter.

Chefen för jordbruksdepartementet har den 21 april 1933 uppdragit åt tre *utredningsmän* att verkställa utredning av frågan om standardisering och kvalitetsmärkning av lantmannaprodukter. Utredningsmännen hava den 22 september 1933 överlämnat betänkande i frågan. Till behandling hava upptagits ett stort antal jordbruks- och trädgårdsprodukter, däribland potatis och frukt.

Beträffande potatisen ansågo utredningsmännen, att det standardiseringsarbete i avseende å potatismarknaden, som påbörjats, borde med kraft och målmedvetenhet fullföljas. En förberedande uppgift vore härvidlag att utröna och fastställa allmänna standardnormer för potatisen och dess emballering. Potatisen kunde dock ej bära kostnaden för en mera omständlig standardiseringsprocedur.

Det fortsatta arbetet för fruktmarknadens standardisering syntes utredningsmännen böra fortgå huvudsakligen efter de linjer, som hittills följts.

För det allmänna standardiseringssyftets förverkligande vore enligt utredningsmännens uppfattning ej mycket vunnet genom utarbetande av regler och bestämmelser å området, utan avgörande vore här tydligen, i vad mån dessa kunde bringas till allmän tillämpning. Om lämpligaste vägen att uppnå detta mål kunde naturligen olika meningar råda, men så tillvida torde saken ligga klar, att tvångsmedel i stort sett icke borde tillgripas. Standardiseringens genomförande måste bliva beroende av de ekonomiska fördelar, densamma kunde bereda de berörda intressentgrupperna, främst producenterna. Erforderlig upplysnings- och organisationsverksamhet syntes väsentligen böra tillkomma jordbrukets och trädgårdsodlingens egna organisationer, var och en å sitt specialområde, att ombesörja.

Såsom standardiseringsarbetets centralorgan föreslogo de sakkunniga Sveriges standardiseringskommission.

Utredningsmännens förslag, över vilka infordrats yttranden från myndigheter och korporationer, äro alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av utskottet infordrade yttranden.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap förklarade i sitt yttrande över motionen, att statliga åtgärder borde vidtagas uti en eller annan form i den av motionärerna angivna riktlinjen. Sällskapet anförde vidare bland annat följande.

En viktig fråga vore därvid huruvida tillämpandet av standardiseringsbestämmelserna skulle vara frivilligt eller obligatoriskt. Enligt sällskapets mening kunde obligatoriska handelsklasser för den inhemska potatis-handeln för närvarande icke föreskrivas i vårt land, detta såväl på grund av dess konsekvenser för odlarna som också på grund av den stora kontrollapparat, som härvid skulle erfordras. Dock syntes böra övervägas att genom obligatorisk bestämmelse utestänga dålig potatis från marknaden, varvid tillsynen häröver kunde läggas i hälsovårdsmyndigheternas hand. Däremot syntes det vara önskvärt, att handelsklasser uppställdes, vars användning bleve frivillig men måste vara förenad med skyldighet att noga iakttaga de föreskrivna förordningarna.

Vad exporten av potatis beträffade, vore det enligt sällskapets mening synnerligen önskvärt, att obligatoriska bestämmelser utfärdades angående fordringar, som måste uppfyllas i fråga om kvalitet och sortering m. m. för att potatis skulle få utföras.

Beträffande den inhemska handeln med äpplen och päron syntes man tills vidare kunna avvakta de resultat, som nåddes genom de nya fruktförsäljningsorganisationernas arbete. Frågan borde emellertid upptagas till närmare prövning i samband med den föregående.

Sveriges pomologiska förening, som i avsikt att få en fastare organisation till stånd för avsättning av vårt lands frukt och andra trädgårdsprodukter under år 1934 tagit initiativet till bildande av en riket omfattande ekonomisk organisation — riksförbundet svensk frukt —, har från förbundet inhämtat yttrande i ämnet. Förbundet anförde bland annat följande.

För att möjliggöra genomförandet av en önskvärd klassificering av potatisen och för att få till stånd en ordnad och kontrollerad handel med densamma ansåge förbundet önskvärt, att från statsmakternas sida tillsattes en nämnd, som hade till uppgift att omhändervå hithörande spörsmål och som utrustades med befogenhet att upprätta normer för klassificering, sortering och packning samt att utdela licens för import av potatis.

Beträffande kvalitetsbestämmelser för päron och äpplen borde de regler för kvalitetsnormering, sortering och packning tillämpas, som redan vore utarbetade av *Sveriges pomologiska förening*.

Förbundet gäve sin livligaste anslutning till motionärernas syften och betonade nödvändigheten av snabba åtgärder från statsmakternas sida för att stödja de svenska odlarna i deras strävanden att få till stånd en ordnad avsättning av potatis och frukt.

Förbundet hemställde, att en nämnd tillsattes, vari producenter, deras försäljningsorganisationer och myndigheterna vore representerade och att denna nämnd erhöle befogenhet att utfärda bestämmelser för kvalitet, stadfästa regler för sortering och packning etc.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande framhållit, att effektiva kvalitetsbestämmelser för handeln med matpotatis och frukt icke torde kunna

komma till stånd, med mindre städernas förvaltningar tillskapade parti-handelsorgan, som kontrollerade de saluförda varornas standardisering. Genom ett ordnat handelsförfarande med avseende å standardiserade produkter, som möjliggjorde verklig noteringssättning, kunde odlarna och deras organisationer bättre beräkna produktionens storlek, helst om de visste sig kunna finna avsättning för sina varor genom organ, som från varudistributionen utestängde onödiga mellanhänder. Styrelsen delade såväl motionärernas som lantbrukssällskapets och Sveriges pomologiska förenings uppfattning om behovet och nödvändigheten av kvalitetsbestämmelser vid försäljning av bland annat matpotatis, äpplen och päron. Sådana bestämmelser syntes behövliga vid försäljning av alla till människoföda avsedda vegetabilier. Emellertid torde knappast inarbetandet i producenternas medvetande av behovet utav standardisering leda till resultat eller tillskapandet av odlarorganisationer för varutillförseln till försäljningsorterna främjas eller kontrollen av standardiseringsföreskrifter kunna bliva effektiv, om icke städernas förvaltningar tillskapade parti-handelsorgan, som övervakade efterlevnaden av sådana bestämmelser. Styrelsen ansåge sig böra framhålla önskvärdheten av att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhölle om verkställande av utredning i syfte att tillförbinda städer av viss storlek att genom sina förvaltningsorgan för den öppna handeln med icke blott potatis, äpplen och päron utan även med andra vegetabilier fastställa handelsregler, som säkerställde att av myndigheter samt odlar- och konsumentorganisationer antagna kvalitetsbestämmelser vunne tillämpning.

I sitt yttrande över motionen erinrar *kommerskollegium*:

»Enligt vad Stockholms handelskammare i sitt i nu förevarande ärende avgivna utlåtande framhåller skulle det syfte, som avsetts med den nu remitterade motionen, enklast vinnas genom ett förverkligande av de i utredningsmännens betänkande uppdragna riktlinjerna. Motionen syntes handelskammaren närmast förutsätta 'en genom statliga åtgärder framtvungad organisation' av potatis- och frukthandeln. Statsingripanden borde dock enligt handelskammaren icke, allraminst på näringslivets område, utan tungt vägande skäl företagas. Handelskammaren hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda till någon åtgärd. Såväl handelskammaren i Göteborg som Skånes handelskammare hava i huvudsak anfört liknande synpunkter som Stockholms handelskammare. Skånes handelskammare ifrågasätter emellertid, om icke staten vid utfärdande av kvalitetsbestämmelser för potatishandeln i så måtto borde lämna sin medverkan, att export förbjödes av matpotatis, som icke uppfyllde dessa kvalitetsfordringar. Sveriges köpmannaförbund tillstyrker, att en utredning snarast företages i syfte att undersöka möjligheterna för genomförande av motionärernas förslag. Även Kooperativa förbundet uttalar sig för en utredning, särskilt beträffande potatisens avsättning, för att få fram regler för de standardkvaliteter, som kunde tänkas stimulera konsumtionen. Stockholms potatisengrossistförening uttalar sin anslutning till de åtgärder, som i motionen föreslås. Förslagen till importför-

bud eller höjd tull å utländsk potatis ville föreningen dock ej biträda. Fruktingrossistföreningen instämmer med motionärerna, vad kvalitetsbestämmelser beträffar.»

Kollegiet anför vidare bland annat följande:

»Enligt kollegii mening bör en höjning av det svenska jordbrukets produktion inom nu ifrågavarande verksamhetsgrenar eftersträvas genom att vissa standardkrav uppställas för produkternas kvalitet, förpackning och dylikt. I så måtto torde ett genomförande av de i utredningsmännens betänkande föreslagna åtgärderna otvivelaktigt kunna lända jordbruket till gagn. Ingalunda torde däremot såsom motionärerna synas förutsätta någon väsentlig lättnad för potatis- och fruktodlarna kunna vinnas genom ett importförbud, mot vilket såsom Stockholms handelskammare framhåller starka betänkligheter av handelspolitisk art möta. Kollegium vill således hemställa, att den remitterade motionen ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, men att det förut berörda förslaget angående vissa jordbruksprodukters standardisering måtte komma till genomförande.»

Utskottet delar motionärernas uppfattning därom, att förekomsten av vid handeln allmänt tillämpade kvalitetsbestämmelser å matpotatis, äpplen och päron i viss utsträckning kan stimulera till ökad avsättning av dessa produkter ävensom möjliggöra att för bättre kvaliteter utvinna större gottgörelse än vad som nu merendels är fallet. Dylika kvalitetsbestämmelser lära därjämte i minst lika hög grad vara till gagn för konsumenterna genom den garanti för de köpta produkternas beskaffenhet, som därigenom skulle vinnas. Såsom av den föregående framställningen närmare torde framgå, är frågan emellertid av invecklad beskaffenhet. Själva utarbetandet av lämpliga kvalitetsbestämmelser lärer komma att erbjuda mindre svårigheter än genomförandet av en anordning, som möjliggör en tillfredsställande kontroll över föreskrifternas tillämpning, speciellt vid handeln inom landet. Huruvida reglerna skola gälla vid allt salubjudande av produkterna eller allenast vid handeln inom vissa större samhällen, synes vara ett spörsmål, som kräver både ytterligare utredning och omsorgsfull avvägning, innan åtgärder böra vidtagas. Med hänsyn till nu anförda omständigheter anser sig utskottet icke böra på annat sätt biträda motionen än att utskottet — i likhet med vad som i ett flertal i ärendet avgivna yttranden påkallats — förordar, att frågan göres till föremål för utredning.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionen II:13 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa skyndsamt utredning angående införandet av kvalitetsbestämmelser för matpotatis, äpp-

Utskottet.

len och päron att gälla vid handeln med produkterna inom landet och vid export av desamma samt vidtagna åtgärder, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 26 april 1935.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, von Stockenström, Granath* och *Benglsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Carlström, Ericsson* i Sörsjön och *De Geer*.

Reservation

av herr *Carlström*.